

lijk van de subjectieve gezindheid en werkzaamheid des menschen". Daartegenover verdedigt hij de objectieve waarde van Gods beloften en verbondszegelen door dit argument: „De waarde der spijs moet immers niet afgemeten worden, wat deze is in de schatting van hem, die ziek is, maar naar de waarde, die zij heeft voor den mensch in het gemeen. Met andere woorden: de waarde der dingen moet naar hun eigen inhoud en het belang, dat de mensch daarbij heeft, geschat worden, maar niet naar het gebruik dat de mensch hier dikwerf van maakt" (89). En als men dan telkens aankomt met de bewering, dat de mensch niet uit zichzelf tot geloof komen kan, dan antwoordt Pieters: „Toegestemd, doch wie (als hij regtzinnig is) zegt, dat de mensch het tweede deel des verbonds in eigen kracht betrachten kan en moet? Neen, naar den aard des genadeverbonds heet het: Doet uwen mond wijd open en ik zal hem met goederen vervullen; die zoekt, die vindt; die klopt, wordt opengedaan" (89).

Genoeg om te bewijzen, dat iemand als Dr. Pieters vrijmoedig en uit volle overtuiging in geheel denzelfden geest gesproken heeft als telkens door bezwaard en vrijgemaakten in den laatsten tijd is gedaan. Het is de oude strijd, die ons is opgedrongen: de strijd om de waarachtigheid van den doop en de daarin verzegelde beloften Gods. Het getuigt van een bitter slechte kennis der historie, wanneer in 1942 en daarna van synodewege deze leer wordt voorgesteld als een nieuwe en ongehoorde opvatting! Door Gods genade heeft ze standgehouden in de Afgescheiden kerken, en weerstand geboden tegen de verbonds- en sacramentstheorieën, zooals die vooral door Dr. A. Kuyper en zijn school naar voren zijn gebracht. Als b.v. Dr. J. Hulst in 1891 vanuit Amerika zijn waarschuwend betoog over „Supra en Infra" tegen Dr. Kuyper in 't licht geeft, beroept hij zich nadrukkelijk op het boek van Pieters over het Baptisme. Deze stem van ons voorgelicht scheen later verloren te gaan¹⁾; maar onze Verbondsgod heeft gezorgd, dat ze nu met meer kracht dan ooit ons weer toespreken kan, juist nu ze met geweld werd onderdrukt en gesmoord. Als vrijgemaakte kerken staan wij nog in den band van voorheen, en zijn Gods beloften en sacramenten ons weer voor oogen komen te staan, zooals dat ook in den strijd van de vorige eeuw gebeurd is.

En daarin ligt nu, temidden van allerlei moeite en strijd, onze rijkdom en onze verantwoordelijkheid voor het heden en voor de toekomst. Wormser, Pieters en anderen hebben in de vorige eeuw weer een open oog gekregen voor den funesten invloed van doopersche ideeën over het verbond en den doop. Prof. Greijdanus heeft diezelfde ideeën gesignaleerd in de argumentatie, waarmee het Praedivis de bezwaren te lijf ging. Het zijn trouwens niet alleen de nu vrijgemaakten, die dit hebben ingezien. Ik kan wijzen op Dr. van Teylingen, die in zijn „Aard en achtergrond van het geschild in de Gereformeerde Kerken" er op wijst, dat de Gereformeerde Kerken vanaf de Hervorming front moesten maken tegen het moralisme van Rome en de Remonstranten en tegen het spiritualisme van de Dooperschen (3), en dat z.i. het Praedivis niet vrij is van Doopersche, spiritualistische gedachten (19). En buiten onze kring is verder te noemen de onvermoeide waarschuwing van Dr. J. G. Woelderink, die eveneens de gevaren der Doopersche geestesstrooming tot in den tegenwoordigen tijd heeft aangewezen en bestreden.

Deze doopersche richting is tegelijk met de Hervorming opgekomen, en heeft aan de Reformatie onberekenbare schade toegebracht. Veel oprecht vrome menschen behoorden er toe. Ze hebben hun overtuiging vaak met hun leven moeten bekopen. Maar al hadden de Hervormers eerbied voor hun offervaardigheid, toch hebben zij al heel spoedig het groote gevaar van de doopersche gedachten ingezien, en er tegen gestreden, o.a. in openbare twistgesprekken (Zürich, Straatsburg, Frankenthal, Emden, Leeuwarden). Dr. van Teylingen en Dr. Woelderink zien terecht de eigenlijke dwaling der Dooperschen in hun spiritualisme, d.w.z. ze scheiden den Geest voortdurend van de stof, en hebben daarom het inwendige genadewerk Gods verheerlijkt ten koste van het uitwendige Woord en sacrament. Vandaar, dat zij bij voorkeur spraken over den rijkdom van Gods uitverkorenen, in plaats van uit te gaan van den geopenbaarden verbondszegen, die aan alle kinderen der kerk is toegezegd. Vooral Calvin heeft zich met al zijn kracht tegen deze opvatting verzet. Trouwens, in zijn strijd met Servet heeft hij eveneens moeten vechten tegen beweringen, zooals die in onze tijd door de theologen van het Praedivis op den voorgrond zijn gesteld.

In de vorige eeuw heeft Wormser datzelfde doopersche gevaar al scherp onderkend in de manier, waarop ook in Afgescheiden kringen vaak over het verbond werd gesproken en gedacht. Hij schrijft over „de tegenwoordige verwaarloozing van het genadeverbond, waardoor men zich thans bijna buiten staat gesteld heeft de vaders in de Belydenis- en Liturgische Schriften te verstaan, en waardoor vele godvruchtigen, indien zij hun overtuigingen vrij zouden uitspreken, inderdaad meer Baptistisch dan Gereformeerd zijn" (ik citeer uit den door Dr. J. A. Schep

bewerkten druk, pag. 95). Juist daarom kwam hij met kracht op voor de heerlijkheid van Gods verbond en Zijn beloften, zooals die van buiten af tot ons en onze kinderen komen in de openbaring van het Woord.

Wie deze in de Schrift vastgelegde beschrijving van onze erfenis durft te noemen een nog-maar-uitwendig verbond, doet den Geest der genade geen eer aan. Gelukkig, dat onze voorouders zoo diep overtuigd zijn gebleven van de zaligmakende kracht van Gods Woord! Zij hebben met nadruk beleden, dat wij door den doop steeds weer vermaand en verplicht worden, onze reiniging en zaligheid buiten onszelf in Christus Jezus te zoeken. Wormser zegt het weer zoo mooi: „De doop dan, hetzij die aan kinderen, of aan bejaarden welke nog niet tot de Kerk behooren, wordt toegediend, verzegelt nooit hetgeen de mensch reeds in zichzelf bezit, maar altoos hetgeen hij in God hebben kan en heeft. En het geloof bestaat niet in een zien op het eerste, maar in een zien op het laatste..... Daardoor is het voorwerp des geloofs vast en onwrikbaar; en bestaat er mogelijkheid, dat de onderwerpen, de individuen, de kerken en volken, zich door het geloof in het voorwerp, uit de grenzeloze verwarringen van gemoeds- en verstandbeoogingen ontwikkelen tot Christelijke zelfbewustheid" (pag. 9 ed. Schep).

Het is de oude strijd, dien wij hebben te voeren: de strijd om de vastheid en heiligheid van Gods verbondswaarden en verbondszegelen, om de klare helderheid van de vragen, die de ouders hebben te beantwoorden bij den doop van ieder kind in de kerk. Over die duidelijke betekenis van Gods verbondsbeloften is door de synodale theorieën een rookgordijn gelegd. En dienzelfde mist zien we ook in veel uitingen van onze geestverwanten in het buitenland²⁾. Dat alles is al verdrietig. Maar het ergste is, dat men ons tot op heden heeft gesmaad en gebrandmerkt, omdat wij het hebben durven opnemen voor de heldere opmerkingen van Afgescheidenen als Wormser en Pieters (om van anderen, b.v. Helenius de Cock, maar te zwijgen).

Wij durven Gods beloften te aanvaarden voor al onze kinderen, hoofd voor hoofd; niet uit brutalen overmoed, maar vanwege het Woord des Heeren: u komt de belofte toe en uw kinderen. Wij durven onze kinderen te houden voor wat ze zijn: in Christus geheiligd, erfgename van het Rijk Gods en van Zijn verbond. En wanneer onze tegenstanders ons dan hardnekkig blijven beschuldigen van veruitwendiging der verbondslere, of van een opvatting waarbij al onze kinderen eigenlijk voor wedergeboren gelden, dan kunnen wij alleen maar bedroefd en verontwaardigd zijn over zooveel onkunde en onwil tot het recht verstaan van de taal des verbonds.

Alleen — hierbij mag het niet blijven. Wij mogen niet volstaan met ons af te grenzen van een theorie, die het verbond en den doop in den mist zet, en de verborgen dingen naar voren haalt ten koste van de geopenbaarde. Nu wij teruggekeerd zijn tot de oude vrijheid van verbondsbeschouwing, moeten wij ook komen tot een hoe langer hoe duidelijker inzicht in de twee deelen van het genadeverbond, zooals dat heel het leven omvat.

Daar ligt de groote taak voor onze theologen, voor onze Theologische Hoogeschool. God heeft ons weer de historische taak opgelegd om den rijkdom van Zijn verbond te onderzoeken en te bewaren. Dat wordt al moeilijker, temidden van een wereld die gebukt gaat onder den toenemenden last van het ongeloof en de onzekerheid. Maar ook voor deze opdracht geldt de belofte van den H. Geest, Die de kerk in alle waarheid leiden zal. Het is een heerlijk werk, de erfenis van Gods verbond en woorden over te dragen aan het komende geslacht en het daardoor te sterken voor den grooten strijd. De moeilijke strijd in de Afscinding is niet vergeefs geweest! Laten wij dan bemoeid den strijd weer voortzetten. Het gaat om Gods Woord — dat zegt genoeg voor wie gelooft.

L. DOEKES.

²⁾ Zoo b.v. bij Dr. Hoeksema, doch ook bij zijn tegenstanders

EEN „MANNELIJK" ANTWOORD?

In het schrijven van de laatstgehouden Zwolse synode der synodocratische kerken aan de deputaten van onze Geref. kerken in Nederland, komt onder meer deze zinsnede voor:

„In elk geval is, voor zoover ons bekend is, op niemand in dit conflict de persoonlijke censuur toegepast".

Ik wil den heeren synodeleden echter in herinnering brengen, dat in Leiden destijds Dr. A. Veldman officieel van kerkeraadswege aanzegging gekregen heeft, zich van de Tafel des Heeren te onthouden; hetzelfde is ook mij ten deel gevallen; ook mij werd door een mijner buurtouderlingen, vlak vóór het Avondmaal in Sept. 1944 meegedeeld, dat de kerke-

raad besloten had, mij af te houden van de Tafel des Heeren. Reden in beide gevallen: onze houding in het kerkelijk conflict.

Verder woont in de De Mey v. Streefkerkstraat 5: broeder L. J. Poort. Deze broeder wilde zijn kind laten doopen; na een gesprek met Dr. H. A. Wiersinga over de doopvragen, deelde Dr. Wiersinga hem mede, dat zijn kind den eerstvolgenden Zondag niet gedoopt kon worden.

Leden van de Zwolse synode waren o.a. Dr. H. A. Wiersinga en ouderling S. Melse, beiden bijzondere ambtsdragers in de synodocratische kerk van Leiden. Zij hadden deze gevallen toch wel mee kunnen deelen, toen de tekst van dit schrijven werd vastgesteld.

Vergeetachtigheid kan lastig zijn.

Op publieke correctie van de onjuistheid zal ik maar niet rekenen.

Verder trof mij nog een zinsnede, deze:

„Wij hoopten, dat Gij en Uw Synode daarin vooral zouden hooren de begeerte naar kerkelijke gemeenschap met degenen, met wie wij ons nog steeds in Christus vereenigd weten".

Voor mij ligt de „Toelichting op het synodebesluit tot schorsing van Prof. Dr. K. Schilder"; de adresseering luidt: „Aan de Raden van de Gereformeerde kerken in Nederland". Op pg. 18 bovenaan lees ik daarin dit oordeel van de Generale Synode aangaande Prof. Schilder: „Hij heeft zich door zijn houding schuldig gemaakt aan de in art. 80 K. O. genoemde zonde van scheurmakend en aan wat in ons Avondmaalsformulier wordt omschreven als het begeeren aan te richten van tweedracht, sekten en mouterij in kerken". (spatieëring van mij, P. J.)

Nu wordt in dit schrijven der Zwolse synode alleen gesproken over de „openbare grove zonde", genoemd in art. 79 en 80 K. O.; maar ik mis de behandeling van de beschuldiging op grond van het Avondmaalsformulier.

Toch waren het destijds duidelijk twee beschuldigingen. Er staat in de „Toelichting" overduidelijk: schuldig aan art. 80 EN aan wat in ons Avondmaalsformulier wordt omschreven, enz. De laatste beschuldiging nu, die destijds zoo publiek mogelijk gemaakt is (aan alle kerkeraden toegezonden, de „Standaard" wijdde er 7 kolommen druks aan!), is de ernstigste; immers, volgens het Avondmaalsformulier moeten „deze allen, zoo lang zij in zulke zonden blijven, zich van deze spijze (welke Christus alleen voor zijne geloovigen verordeneerd heeft) onthouden, opdat hun gerichten en verdoemenis niet des te zwaarder worde. En ook: die zich met zulke ergerlijke zonden besmet weten, moeten vermaand worden, van de Tafel des Heeren zich te onthouden; en verkondigd, dat zij geen deel in het Rijk van Christus hebben". Andere lezing van dit kerkelijk formulier is toch niet wel mogelijk voor een gewoon menschenkind; wij moeten dit formulier toch eenvoudig lezen, zóó als het er staat; het is toch niet geschreven, speciaal voor hooggeleerden in de godgeleerdheid, maar toch evenzeer voor de eenvoudige geloovigen, die niet gewend en geoeft zijn stukken op advocatenmanier te lezen.

Ik wijs dan op de gedeelten, die ik spatieerde.

En ik sla de plank toch niet mis, als ik constateer, dat allen, die in dezelfde „zonde" als Prof. Schilder zijn blijven „liggen", ook onder hetzelfde oordeel moeten vallen.

Nu weet ik wel, dat de synode aan den kerkeraad van Kampen, van welke kerk Prof. Schilder lid was, op de mededeeling van dien kerkeraad, dat hij er niet over dacht, Prof. S. van het Avondmaal af te houden, berichtte, dat dit ook geenszins de bedoeling van de synode was!

Maar, en dat stel ik met grooten nadruk vast: als de synode die consequentie niet aan wilde of durfde, dan had zij die beschuldiging ook geen minuut langer mogen handhaven! Dan had zij, even publiek als zij deze grievende beschuldiging van de daken gepredikt had, even publiek moeten melden: deze beschuldiging trekken wij volledig in!

Maar dat deed zij niet; en dat hebben haar opvolgers ook niet gedaan. En waar er onder haar opvolgers waren (ik denk aan de buitengewone synode van dit voorjaar), die speciaal samengekomen waren om zich te beraden over mogelijke onjuistheden van vorige synoden en wegen te openen voor een mogelijke hereniging, daar had toch allermint verwacht mogen worden, dat men deze, tot in harten nieren grievende beschuldiging, ruiterlijk had teruggenomen.

En omdat men zich nu, eind 1946, reeds zoovele malen, over al deze zaken, opnieuw heeft moeten beraden, moeten wij gaan concluderen: niet, dat men dit nagelaten heeft, maar, „dat men dit geweigerd heeft!"

En dan nu maar weer argeloos aan ons schrijven: „met wie wij ons nog steeds in Christus vereenigd weten"?.....

Toen de classis Leiden Dr. Veldman afgezet had, zond zij mededeeling hiervan aan alle kerken in Nederland per schrijven van 4 Oct. 1944. In dit schrijven komt deze passage voor „.....dat deze tuchttoefening onder 's Heeren zegen moge bevorderlijk zijn aan een

¹⁾ Geen wonder, want ze werd.... doodgezwegen. Zoo b.v. in de dissertatie van Drs G. Kramer, die uit de vorige eeuw alleen Wormser en Scholte noemt, maar verder aan heel den strijd in de Afscinding voorbijgaat. Dat is wel zeer onwetenschappelijk!

erugke
kerkelyk
„Met
De sy
Dr. V.
naking"
En
le arm
wij web
Christ
Terwij
sterker
terug te
Volge
raakte
J. H. I
Friesche
taal!"
Ik vi
lijk-e?
Het is
gedaan
ik kan
zoo ga
het, zij
zijn, die
bekenne
Dat v
lijk" wo
grond a
van hun
Leiden.
Naar
Lid d
Toch
niet
druk
Naam
Heilig
ernstig
„De ste
mij dest
het zelf
niet toe
„VOOL
O, ik
maar w
hoev
stukken
leden
hooren
lijk, en
als ge
als het
Daar
aanteke
antwoor
lijke co
Den v
zoek tot
van gin
lijk he
nog n
nen we
Kijk r
wijzing
En ze
ook ge
heeft m
lijke
net j
groot
nog i
haaf
Kun
onde
van het
„EENIC
Van r
mening
dagen v
staande
den Gere
cratische
Gereform
31 K. C
heid gro
óók nog
redactie
Hij zal
zijn er
kanten.
Al zal
wel ver
maar: m
Welnu
Waarc
bedoeling
O, nee
ning va
voedt;
gehe
ie me
vormden